

İspanik Meydan Okuma

[The Hispanic Challenge]

Samuel P. Huntington

[Özet]

[Mütercim belirtilmemiştir]

Türk Yurdu., 7. Devre, Cilt 24 (56), Sayı 208 (569)., Aralık 2004., s.58-60

Bibliyografya Künyesi:

Huntington, Samuel P., “İspanik Meydan Okuma” (The Hispanic Challenge)., Özet Tercüme (mütercim belirtilmemiştir)., *Türk Yurdu.*, 7. Devre, Cilt 24 (56), Sayı 208 (569)., Aralık 2004., s.58-60

Makalenin Orijinali İçin Bibliyografya Künyesi:

Huntington, Samuel P., “The Hispanic Challenge”., *Foreign Policy*, ISSN: 0015-7228; March / April 2004, Issue 141, pp.30-45; 16p, 5 charts

Matbû metni tarayarak dönüştüren ve düzenleyen:

Durmuş Hocaoğlu

İSPANİK MEYDAN OKUMA*

Samuel P. HUNTINGTON

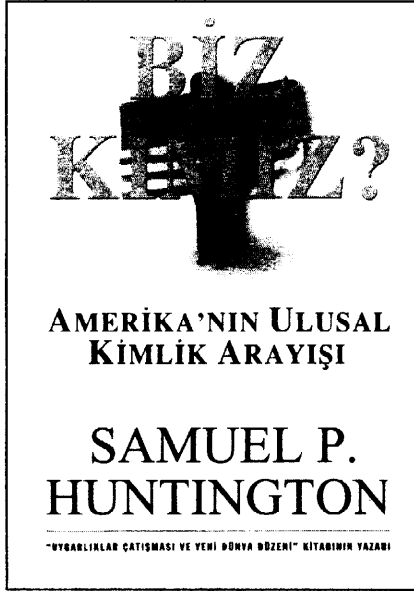
Bspanik göçmenlerin sonu gelmez akını Birleşik Devletleri iki halk, iki kültür ve iki dile bölünme yönünde tehdit etmektedir. Geçmiş göçmen gruplardan farklı olarak, siyasal ve dil bakımından kapalı bir bölge - Los Angeles'den Miami'ye kadar- oluşturan ve Amerikan rüyasını inşa eden Anglo-Protestan değerleri reddeden Meksikalılar ve diğer Lâtinler, Birleşik Devletler kültürünün ana mecrasına kaynaşmışlardır (asimile olmamışlardır). Birleşik Devletler yakın tehlike mahiyetindeki bu meydan okumayı kale almamaktadır.

Amerika, ağırlıklı olarak beyaz, Britanyalı ve Protestan olan 17. ve 18. yüzyıl yerleşimcileri tarafından kuruldu. Onların değerleri, müesseseleri ve kültürleri, takip eden yüzyıllarda Birleşik Devletler'in gelişmesine temel teşkil etti ve bu gelişmeyi şekillendirdi. Bu insanlar başlangıçta Amerika'yı ırk, etnisite, kültür ve din bakımından tanımladılar. Sonra 18. yüzyılda, kendileri gibi beyaz, Britanyalı ve Protestan olan ana vatanlarından bağımsızlıklarını meşrulaştırmak için Amerika'yı düşünce fikri yapı (ideoloji) açısından da

tanımlamak durumunda kalmışlardı. Nobel ödülü sahibi iktisatçı Gunnar Myrdal'ın ifade ettiği şekliyle bu "inanç manzumesini", Thomas Jefferson Bağımsızlık Beyannamesinde belirtmişti. O zamandan beri de bu inanç ilkeleri Birleşik Devletler kimliğinin aslı bir mütemmimi olarak devlet adamlarınca tekrar edilmiş ve halk tarafından da benimsenmiş bulunmaktadır.

Bununla beraber 19. yüzyılın son yıllarına doğru etnik unsur çerçevesi Almanları, İrlandalıları ve İskandinavları içine alacak şekilde genişliyor, dolayısıyla Birleşik Devletler'in dinî kimliği Protestanlıktan Hristiyanlığa doğru daha geniş bir çerçeveye yeniden tanımlanıyordu. İkinci Dünya Savaşıyla birlikte, keza büyük sayıda Doğu ve Güney Avrupalı göçmen ve onların nesillerinin Birleşik Devletler toplumuna kaynaşmalarıyla,

etnisitenin ulusal kimliğin tanımlayıcı bir unsuru olma özelliği fiilen ortadan kalktı. Sivil haklar hareketinin başarılarının ardından ve 1965 tarihli Göç ve Vatandaşlık Kanununu takiben, aynı şekilde ırk da tanımlayıcı bir unsur olmaktan çıktı. Bugün Amerikalılar ülkelerini çok

İstek : 0 312 435 94 48

etnikli ve çok ırklı şeklinde görüyorlar ve kabul ediyorlar. Sonuç olarak, Amerikan kimliği bugün kültür ve inanç bakımından tanımlanıyor.

Çoğu Amerikalı, mezkur inancı ulusal kimliklerinin en hayati unsuru olarak görmektedir. Mamafih bu inanç, kurucu yerleşimcilerin müstakim Anglo-Protestan kültürünün mahsulü idi. Bu kültürün ana unsurları İngiliz dili, Hristiyanlık, dinî bağlılık; bireylerin hakları ve yönetenlerin sorumluluğunu içine alan hukukun üstünlüğü şeklindeki İngiliz kavramları; bireycilik konusunda muhalif Protestan değerler, iş ahlâkı ve insanların yeryüzünde bir cennet, “tepenin üzerine kurulan bir şehir”¹ yaratma kabiliyetine sahip olduğu ve bunun insanların görevi olduğu inancıdır. Tarihsel olarak, bu kültür ile kültürün mümkün kıldığı ekonomik fırsatlar ve siyasal özgürlükler nedeniyle milyonlarca göçmen Birleşik Devletler’in cazibesine kapıldı.

Göçmen kültürlerin katkıları, kurucu yerleşimcilerin Anglo-Protestan kültürü üzerinde değişiklikler yapıp onu zenginleştirdi. Mamafih, bu kurucu kültürün esasları, en azından 20. yüzyılın son on yıllık dilimine kadar, Birleşik Devletler kimliğinin temel taşı olarak kaldı. Eğer 17. ve 18. yüzyıllarda İngiliz Protestanlar tarafından değil de Fransız, İspanyol ya da Portekizli Katolikler tarafından yurt edinilmiş olsaydı, Birleşik Devletler -geniş ölçüde bugün de durumunu koruyan- bugüne kadarki ülke olur muydu? Bunun cevabı kesinlikle hayırdır. Birleşik Devletler Birleşik Devletler olmazdı; Quebec olurdu, Meksika ya da Brezilya olurdu.

Bununla beraber, 20. yüzyılın son on yıllık diliminde Birleşik Devletler’in Anglo-Protestan kültürü ve onun mahsulü inanç, saldırıya maruz kaldı. Mevzubahis saldırı çok kültürlülük ve farklılık doktrinlerinin siyasal ve entelektüel çevrelerdeki yaygınlığı; ulusal kimliği aşan ırka, etnisiteye ve cinsiyete dayalı grup kimliklerinin ön plâna çıkışı; ulus aşırı kültürel diasporaların etkisi; çifte vatandaşlığa ve çifte sadakate sahip göçmenlerin artan sayısı; ABD entelektüel çevresi, iş dünyası ve siyaset sahasındaki elitler bağlamında kozmopolit ve ulus-aşırı kimliklerin giderek belirgin hâl alması keyfiyetinden gelmektedir. Birleşik Devletler’in ulusal kimliği di-

ğer ulus devletlerde de olduğu gibi, hem globalleşme unsurlarının hem de globalleşmenin insanlar arasında doğurduğu daha dar ve daha anlamlı “kan ve inanç” kimlikleri ihtiyacının meydana okumasıyla karşı karşıyadır.

Bu yeni dönemde Amerika’nın geleneksel kimliğine, ayrı bir yere sahip en müşahhas ve en ciddi meydan okuma, özellikle Meksika üzere Lâtin Amerika kaynaklı kesif ve sürekli göç ile bu göçmenlerin siyahî ve beyaz Amerikan yerlileri karşısındaki doğurganlık oranlarından gelmektedir. Amerikalılar milyonlarca göçmeni kendi toplumları, kültürleri ve siyasetlerine kaynaştırma konusunda geçmiş başarılarıyla övünç duyarlar. Ama Amerikalılar, onlara aralarında bir ayırımda bulunmaksızın toplu olarak bakma temayülünde olmuşlar; sosyal ve kültürel neticelerini dikkate almaksızın göçün ekonomik fayda-maliyetine odaklanmışlardır. Sonuç olarak, günümüz İspanik göçünün arz ettiği benzeri olmayan hususiyet ve problemleri hafife almış bulunmaktadır. Bu göçün boyutu ve mahiyeti daha önceki göç olgusunun boyut ve mahiyetinden esaslı şekilde farklılık arz etmekte olup, geçmişteki kaynaştırma başarısı günümüzdeki Lâtin Amerika kaynaklı göçmen akınıyla tekrarlanacak gibi görünmemektedir. Bu realite temel bir soruyu karşımıza çıkarmaktadır: Birleşik Devletler tek bir ulusal dilli ve çekirdek bir Anglo-Protestan kültürlü bir ülke olarak kalacak mıdır? Bu suali kale almayarak, Amerikalılar iki kültürlü (Anglo ve İspanik) ve iki dilli (İngilizce ve İspanyolca) iki halka doğru mukadder transformasyonlarını kabullenmektedirler.

Meksika orijinli göçün birden durduğunda ne olacağını tasavvur edersek, bu göçün Birleşik Devletler üzerindeki tesiri açıkça ortaya çıkar. Bu takdirde yıllık legal göç akını 175,000 civarında düşerdi. Bu rakam Birleşik Devletler Kongresi eski üyesi Barbara Jordan’ın başkanlık yaptığı 1990’lı Yıllar Göçmen Reformu Komisyonu tarafından önerilen düzeye yakın bir rakamdır. İlegal girişler birden düşerdi. Düşük gelirli Birleşik Devletler vatandaşlarının ücretleri iyileşirdi. İspanyolcanın kullanımı ve İngilizcenin eyalet ve ulusal hükümetin resmî dili olup olmaması üzerine tartışmalar durulurdu. İki dilli eği- ▶

tim ve onun getireceği tartışmalar keza göçmenlere yapılan refah yardımı ve diğer ödemeler konusundaki tartışmalar ortadan kalkardı. Göçmenlerin eyalet ve federal yönetimlerine ekonomik bir yük arz edip etmediği konusundaki tartışma kesin bir şekilde arz etmediği yönünde karara bağlanırdı. Gelmeye devam eden göçmenlerin ortalama eğitim ve vasıfları ABD tarihinde en yüksek seviyesine çıkardı. Göçmenlerin akışı, yine oldukça dağınık, serpiştirilmiş hâle gelirdi. Ki bu, tüm göçmenlerin İngilizce öğrenmeleri ve ABD kültürünü benimsemeleri yönünde artan saiklar yaratacak bir keyfiyettir. Ve her şeyden önemlisi de, ağırlıklı olarak İspanyolca konuşan bir Birleşik Devletler ile İngilizce konuşan bir Birleşik Devletler arasında *de facto* bir bölünme ihtimali ortadan kalkar, böylece, ülkenin kültürel ve siyasal bütünlüğüne yönelik büyük bir potansiyel tehdit de ortadan kalkardı.

Kan Sınırlardan Daha Muhkemdir

Yoğun İspanik göç Birleşik Devletler'i iki önemli cihetten etkilemektedir: Ülkenin önemli kesimleri dil ve kültür bakımından ağırlıklı olarak İspanik hâle gelmekte ve bir bütün olarak ulus iki dilli ve iki kültürlü hâle gelmektedir. İspanikleşmenin hızlı şekilde seyrettiği en önemli saha tabii ki güneydoğudur. Tarihçi Kennedy'nin ileri sürdüğü gibi, güneydoğudaki Meksikalı Amerikanlar çok geçmeden "belli bir bölgede öyle yeterli uyum ve ciddi kitleye sahip olacaktır ki, tercih ettikleri takdirde ayrıncı vasıflı kültürlerini sınırsız şekilde muhafaza edebileceklerdir. Bunlar sonunda, daha önceki hiçbir göçmen grubun düşleyemediği bir şeyi yapmaya girişecektir: Sadece dili değil ayrıca içinde yer aldıkları müesseselerin kendini de esaslı ölçüde değiştirmek için mevcut kültürel, siyasal, hukukî, ticarî ve eğitim sistemlerine meydan okuma..."

Uzlaştırılmaz Farklılıklar

... Bu geniş boyutlu göçün (iyi bir kaynaşma söz konusu olmaksızın) devam etmesi, Birleşik Devletleri iki dilli ve iki kültürlü bir ülke şeklin-

de bölebilir. Böyle bir kalıba pek az -Kanada ve Belçika gibi- istikrarlı, müreffeh demokrasiler uyar. Bu ülkelerdeki dil farklılıkları daim olsa bile, kültür farklılıkları Birleşik Devletler ile Meksika arasındaki farklılıklarla benzer düzeylerde değildir. Çoğu Anglo-Kanadalı İngilizce ve Fransızca'da aynı ölçüde akıcı konuşmaya sahip değildir ve Kanada hükûmeti de üst düzey memurlarına çifte dil kazandırmak için müeyyideler koymak durumunda kalmış bulunmaktadır. Çift dilde yeterlik konusundaki aynı eksiklik Belçika'da Valonlar ve Felemenkler bakımından da doğrudur. Birleşik Devletler'in bunlar gibi ülkelere dönüşmesi illâki dünyanın sonu olmayacaktır ama üç yüzyıldan fazla bir süredir bildiğimiz Amerika'nın sonu olacaktır. Amerikalılar böyle bir değişikliğe müsaade etmemelidir. Meğer ki bu yeni ulusun daha iyi olacağından emin olurlar o başka.

Böyle bir transformasyon Birleşik Devletleri sadece külliyen değiştirmeyecek, ayrıca Birleşik Devletler'de bulunacak ama Birleşik Devletlerli olmayacak İspanikler için de ciddi sonuçlar doğuracaktır. Sosa *The Americano Dream* (Amerikan Rüyası) adlı kitabını azimli İspanik müteşebbislere cesaret vererek bitirir. Sosa sormaktadır: "Peki Americano rüyası nedir?" "Amerikan rüyası vardır, gerçekçidir ve hepimizin pay alması için ortadadır." Sosa yanılıyor. Bir Americano rüyası yoktur. Sadece Anglo-Protestan bir toplumca yaratılmış Amerikan rüyası vardır. Meksikalı Amerikanlar bu rüyadan ve bu toplumdaki ancak İngilizce rüya görürlerse pay alacaklardır... ■

* *Foreign Policy*, Mart /Nisan 2004

¹ Metindeki "a city on a hill" ibaresiyle, İngiliz imparatorluğunun Yeni Dünyaya genişlemesi sürecinin öncülerinden olan ama daha çok yeni dünyada Hristiyanlık bilincinin yayılmasında bugüne uzanan tesirlere sahip Puritenlerin lideri John Winthrop tarafından Matta İncili, 5:14'e ("Dünyanın ışığı sizsiniz. Tepenin üzerine kurulan kent gizlenemez") referansla Puritenlerin model toplum tasavvuru ifade edilir. Huntington da bu dinî model-toplum tasavvuruna atıfta bulunmaktadır (Çevirenin notu).